

«Με θεωρούσαν ανεξάρτητη και μη ελεγχόμενη»

Οι «Δίνες και Ευθύνες» είναι το πολιτικό *de profundis* της Λούκας Κατσέλη

Το απόσπασμα από το βιβλίο «Δίνες και Ευθύνες» (εκδόσεις Πατάκη) της πρώην υπουργού του ΠΑΣΟΚ Λούκας Κατσέλη αποδίδει μία εκδοχή των εξελίξεων που οδήγησαν στο πρόγραμμα σταθεροποίησης. Το βιβλίο κυκλοφορεί στις 28 Φεβρουαρίου και η παρουσίασή του θα γίνει στο Γαλλικό Ινστιτούτο στις 16 Μαρτίου, στις 19.00.

ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

«Μετά τις εκλογές ο Γιώργος Παπανδρέου, ως πρωθυπουργός, προχώρησε, προς έκπληξη πολλών, στην κατάτμηση του μέχρι τότε ενιαίου υπουργείου Εθνικής Οικονομίας σε υπουργείο Οικονομικών (ΥΠΟΙΚ), το οποίο ανέθεσε στον μέχρι τότε εκπρόσωπο Τύπου του κόμματος, Γιώργο Παπακωνσταντίνου, και σε υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας (ΥΠΟΙΑΝ), το οποίο και ανέλαβα. Η σκοπιμότητα της κατάτμησης δεν έγινε γνωστή. Αυτό που γνωρίζω είναι ότι ήδη πριν από τις εκλογές του Οκτωβρίου 2009 είχαν ασκηθεί πιέσεις από επιχειρηματίες και τραπεζίτες να μην αναλάβω το χαρτοφυλάκιο του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, αν και υπεύθυνη του Τομέα Οικονομίας του ΠΑΣΟΚ από το 2007. Με θεωρούσαν «πολύ αριστερή», όπως έλεγαν. Μου είχε άλλωστε κάνει μεγάλη εντύπωση το γεγονός ότι, λίγους μήνες πριν από τις εκλογές, δεν είχα κληθεί σε συνάντηση με τον Γιώργο Παπανδρέου με επιχειρηματικά και τραπεζικά στελέχη στο σπίτι του Νίκου Καραμούζη. Από την εμπειρία μου δίπλα στον Γεράσιμο Αρσένη τα προηγούμενα χρόνια είχα καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα που είχα με κάποιους μεγαλοπαράγοντες ήταν ότι με θεωρούσαν πολύ ανεξάρτητη και μη ελεγχόμενη. Πρέπει να πω ότι ξαφνιάστηκα

από την απόφαση. Κατά την προεκλογική περίοδο, με την ενεργό συμμετοχή στελεχών του Τομέα Οικονομίας του ΠΑΣΟΚ και με σημαντική συμβολή της αναπληρώτριας του Τομέα, Ντίνας Λάζαρη, είχαμε εκπονήσει ολοκληρωμένες προτάσεις για την προώθηση του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, για μια τολμηρή φορολογική μεταρρύθμιση και αναμόρφωση της φορολογικής διοίκησης, για τη διαχείριση προβληματικών δανείων, για την προστασία οφειλετών από την υπερχρέωση και την παροχή ρευστότητας στην αγορά από το τραπεζικό σύστημα. Ως αντιπολιτευση είχαμε μάλιστα καταθέσει δύο σχέδια νόμου για την υπερχρέωση νοικοκυριών που αποτέλεσαν τη βάση για τον μετέπειτα νόμο 3869/2010 (νόμο Κατσέλη). Για τις πρωτοβουλίες αυτές είχαν τότε εκφραστεί κάποιες εσωκομματικές αντιρρήσεις, αλλά, όπως συχνά συμβαίνει, αυτές δεν είχαν διατυπωθεί φανερά, καθώς όλοι θεωρούσαν ότι υπήρχε πλήρης κάλυψη και στήριξη εκ των άνω. Από το 2007 έως το 2009, ως επικεφαλής του Τομέα Οικονομίας του ΠΑΣΟΚ, είχα συμβάλει καθοριστικά στη διαμόρφωση του προεκλογικού οικονομικού προγράμματος του κόμματος, στη συγγραφή των λόγων του Γιώργου Παπανδρέου στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης το 2008 και το 2009, στον συντονισμό της όλης αντιπολιτευτικής στρατηγικής και στην ανάληψη αντιστοιχιών πρωτοβουλιών στη Βουλή.

Θεώρησα επομένως –και δικαιώθηκα εκ των υστέρων– ότι η κατάτμηση του υπουργείου σηματοδότησε κάποια «αλλαγή πλεύσης» στην άσκηση της δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής, η κατέυθυνση της οποίας δεν ήταν ακόμα ορατή. Από την άλλη μεριά, αισθανόμουν έτοιμη να προωθήσω ένα φιλόδοξο αναπτυξιακό πρόγραμμα, το οποίο πάντα πίστευα ότι έπρεπε να αποτελέσει τη βασική προτεραιότητα στην άσκηση οι-

Η Λούκα Κατσέλη, ο Γιώργος Παπακωνσταντίνου και ο Γιώργος Παπανδρέου σχημάτισαν ένα «πολιτικό τρίγωνο» υψηλών εντάσεων και έντονων διαφωνιών κατά την κρίσιμη περίοδο 2009-2010, που οδήγησε στο μνημόνιο.

«Είχαν ασκηθεί πιέσεις από επιχειρηματίες και τραπεζίτες να μην αναλάβω το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας».

νομικής πολιτικής. Η αρμοδιότητα εκπροσώπησης της χώρας στο Eurogroup και στο ECOFIN περιήλθε στον υπουργό Οικονομικών, ο οποίος και ανέλαβε την όλη διαπραγμάτευση με τους Ευρωπαίους εταίρους μας. Το ίδιο και η εποπτεία του τραπεζικού συστήματος. Στις αρμοδιότητες του ΥΠΟΙΑΝ παρέμεινε η Προστασία του Καταναλωτή, που μου επέτρεψε να προωθήσω μέσα σε λίγους μήνες ως επισπεύδου υπουργείο, με την καθοριστική συμβολή του γενικού γραμματέα Δημήτρη Σπυράκου, τον νόμο 3816/2010 για την αναδιάρθρωση δανείων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και λίγο αργότερα τον νόμο 3869/10 για την υπερχρέωση των φυσικών προσώπων.

Η κατάτμηση του υπουργείου και η ανάθεση του μεν υπουργείου Οικονομικών (ΥΠΟΙΚ) στον Γιώργο Παπακωνσταντίνου –σύμβουλο του Κώστα Σημίτη και πρώην ειδικό γραμματέα του υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών για την Κοινωνία της Πληροφορίας (2000-2002)– και του ΥΠΟΙΑΝ σε εμένα αποτελούσαν μεταξύ άλλων και μια προσπάθεια εσωκομματικής αλλά και ευρύτερης πολιτικής εξισορρόπησης των δύο βασικών ιδεολογικών ρευμάτων που προϋπήρχαν στο ΠΑΣΟΚ σχεδόν από

την ίδρυσή του. Τα ρεύματα αυτά είχαν σταδιακά μορφοποιηθεί σε πολιτικές συνιστώσες εντός του κόμματος και τελικά σε εναλλακτικά προγράμματα πολιτικής, ιδιαίτερα μετά τον ανασχηματισμό της κυβέρνησης το 1985.

Το εκσυγχρονιστικό ρεύμα του λεγόμενου μεσαίου κόρου, του οποίου κύριος εκφραστής ήταν ο Κώστας Σημίτης, υποστήριζε μια σχετικά νεοφιλελεύθερη προσέγγιση στην οικονομία, με ενδυνάμωση της οικονομίας της αγοράς, ελαχιστοποίηση του ρόλου του δημόσιου τομέα στην άσκηση αναπτυξιακής πολιτικής και υποβάθμιση του αναδιανεμητικού ρόλου του κράτους προς όφελος ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Αντίθετα, το αναπτυξιακό - κοινωνικό ρεύμα, του οποίου ηγείτο ο Γεράσιμος Αρσένος και το οποίο με εξέφραζε πάντα, πίστευε ότι ο αναγκαίος οικονομικός και τεχνολογικός μετασχηματισμός της ελληνικής παραγωγικής βάσης αποτελεί βασική προτεραιότητα για την Ελλάδα και ότι, για να αποδειχθεί βιώσιμος, θα έπρεπε να είναι κοινωνικά δίκαιος και να στηρίζεται στην ευρύτερη δυνατή συμμετοχή των πολιτών. Ο στόχος αυτός απαιτούσε την ενεργό συμμετοχή του ελληνικού Δημοσίου στην προώθηση επενδύσεων, την αποτελεσματική ρύθμιση των αγορών και την καταπολέμηση των σχέσεων διαπλοκής που είχαν εκκολαφθεί μεταπολεμικά στη χώρα μεταξύ δημόσιου τομέα, μεγάλων επιχειρήσεων και τραπεζικού συστήματος. Δεν είναι τυχαίο ότι την περίοδο 1983-1985, επί υπουργίας Γεράσιμου Αρσένη (υπουργείο Εθν-

κής Οικονομίας), Γιώργου Γεννηματά (υπουργείο Εσωτερικών) και Αντώνη Τρίτση (υπουργείο Χωροταξίας και Περιβάλλοντος), το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), το οποίο και διηύθυνα (1982-1986), υλοποίησε τον Δημοκρατικό Προγραμματισμό πάνω στον οποίο δομήθηκε η οικονομική και αναπτυξιακή πολιτική της πρώτης τετραετίας του ΠΑΣΟΚ. Η σύγκρουση μεταξύ των τάσεων αυτών εκδηλώθηκε πρώτη φορά το 1985, με την αντικατάσταση του Γεράσιμου Αρσένη από τον Κώστα Σημίτη στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, και κορυφώθηκε το 1996, με την ανάδειξη του τελευταίου στην πρωθυπουργία. Η τρίτη συνιστώσα, αυτή των Προεδρικών, με επικεφαλής τον Ακη Τσοχατζόπουλο και ισχυρά ερείσματα στο κόμμα, δεν είχε σαφή ιδεολογικά χαρακτηριστικά.

Οι διαφορές αυτές στην πολιτική στόχευση και στην οικονομική προσέγγιση έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στον καθορισμό προτεραιοτήτων και στη γενικότερη γραμμή πλεύσης όσον αφορά την άσκηση της οικονομικής πολιτικής. Αφορούσαν όχι μόνο το μείγμα της ενδεδειγμένης οικονομικής πολιτικής αλλά και τις σχέσεις με εξωθεσμικά κέντρα εξουσίας και επιχειρηματικά συμφέροντα. Συνεχίστηκαν εντός της νέας κυβέρνησης του Γιώργου Παπανδρέου το 2009, με εκφραστές από τη μια μεριά τον υπουργό Οικονομικών Γιώργο Παπακωνσταντίνου και, από την άλλη, εμένα, με την ιδιότητα της υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας. Η άποψη του υπουργού

Το εξώφυλλο του βιβλίου της Λούκας Κατσέλη που θα κυκλοφορήσει στις 28 Φεβρουαρίου.

Οικονομικών, όπως διεφάνη από τα τέλη του 2009 και μετά, ήταν η ανάγκη επιβολής δραστηκών περικοπών και μείωσης μισθών σε ευθυγράμμιση με τις θέσεις των συντηρητικών ηγεσιών της Γερμανίας, της Γαλλίας και κατ' επέκταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αλλά και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Πίστευαν ότι, με αυτόν τον τρόπο, θα κατευνασθούν οι αγορές. Υποτιμούσαν, κατά τη γνώμη μου, τις υφεσιακές αλλά και αποσταθεροποιητικές επιπτώσεις μιας τέτοιας πολιτικής, την ανάγκη άμεσης διασφάλισης χρηματοδοτικών πόρων για την ανακαίτιση της κερδοσκοπικής επίθεσης, καθώς και την ανάγκη αντιμετώπισης του συσσωρευμένου χρέους.

Η άλλη άποψη, την οποία και υποστήριζα, θεωρούσε αναγκαία τη διαπραγμάτευση και εφαρμογή ενός Εθνικού Προγράμματος Σταθεροποίησης και Ανάπτυξης. Η λήψη μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής ήταν απαραίτητη, αλλά τα μέτρα αυτά θα έπρεπε να μην αντιστρατεύονται την επανεκκίνηση της πραγματικής οικονομίας και της ζήτησης. Αντίθετα, τα μέτρα αυτά θα έπρεπε να ενσωματώνονται σε ένα μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα επενδυτικής και παραγωγικής ανασυγκρότησης. Θα έπρεπε, επομένως, να συνοδεύονται από διαρθρωτικά μέτρα για την ενίσχυση των επενδύσεων, της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας.

Οι αντικρουόμενες αυτές προσεγγίσεις ήρθαν σε ανοικτή αντιπαράθεση σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2009 στο γραφείο του Χάρη Παμπούκη, λίγες μέρες προτού ο πρωθυπουργός μιλήσει στο Ζάππειο. Ο υπουργός Οικονομικών πίεσε για άμεση περικοπή μισθών και συντάξεων, πολιτική επιλογή που δεν έγινε δεκτή όχι μόνο από μένα αλλά και από άλλους παρευρισκόμενους υπουργούς.

